

La revifalla tranquil·la de Perpinyà, la catalana

per Albert Balanzà i Prims

«Crec en una federació europea dins la qual els nacionalismes naturals, legítims i pacífics hauran triomfat. En el 2045 els enemics de Maastricht han passat de moda. Ni se'n parla, ja que l'Hexàgon és un antic record. La frontera de 1659 ha deixat d'existir. Perpinyà, a mitja horeta de Barcelona, és un raval de la capital de l'Estat català. Perpinyà, la catalana, passa de 200.000 habitants... multilingües. Hi ha convivència entre l'anglès, el francès, el castellà i el català. El cosmopolitisme de les megalòpolis ha afavorit un procés de recuperació de la llengua materna.»

Les prediccions i desitjos de l'historiador vallespirenc Ramon Sala sobre la Catalunya Nord de mitjan segle XXI amaguen el deix amarg de la difícil utopia. Fet i fet, la utopia dels comtats catalans del nord comença a construir-se aquell 7 de novembre de 1659 en què la debilitat del negociador espanyol Luís Méndez de Haro topa contra l'habilitat del bisbe francès Mazarí. L'illa dels Faisans (Euskadi Nord) acull la signatura del Tractat dels Pirineus. Comença la intensa i efectiva francesització, la negra nit de la Catalunya Nord.

A l'alba del nou mil·lenni, la població nordcatalana, majoritàriament, gairebé ha tancat el cercle de l'oblit de les arrels. No obstant això, llunyans o propers a la cultureta folclòrica, una reduïda generació d'intel·lectuals que va collir l'esperit del maig del 68 comença tot just avui a donar el relleu a nous protagonistes polítics i socials. Uns i altres recerquen el temps perdut i s'esforcen per crear un teixit social de dignificació del país i d'acostament cultural a Barcelona com a centre natural de relacions.

Políticament, nissaga de poder

Amb el tumor de l'extrema dreta estenent-se irremeiablement per unes latituds de repoblació *pied-noir* molt sensibles a la immigració, Catalunya Nord només argumenta una explicació per a barrar el pas al Front National en el govern de les seves principals ciutats: el clanisme de la societat tradicional, que sobrepassa qualsevol etiqueta política.

L'actual batlle de Perpinyà, Joan Pau Alduy, és el continuador de la nissaga familiar encapçalada pel seu pare Paul Alduy, batlle de la fidelíssima vila des de 1959 fins a 1993, i per la seva mare Jacqueline Alduy, batllessa dels Banys d'Arles també des de 1959 fins enguany. Amb un coixí segur de relacions teixit al llarg dels anys, aquesta «nissaga de batlles» va iniciar-se en el socialisme per tendir al centre-

Manifestació en defensa de la llengua catalana a Perpinyà (fotografia: Pere Mayans, primavera 1996)

dreta sense moure's del poder. Segons el periodista rossellonès Josep Benet, la nova generació continua guanyant-se l'electorat «per vassallatge», però s'impregna de pragmatisme i llima asprors amb altres clans locals –també del mateix partit–, com els

Marquès-Barate o els Blanc, per aturar aquesta extrema dreta que resta a només quatre mil vots i a tres punts de percentatge. Així mateix, per no deixar cap escletxa, Joan Pau Alduy absorbeix *de facto* el partit Unitat Catalana i crea la Regidoria d'Afers Catalans amb delegació a Barcelona, intent clar de vincular-se econòmicament al Principat.

El catalanisme cultural, unít per sobreviure

L'any 1996 ha començat mogut, per als sectors culturals catalanistes del Rosselló. Des que el diari *Avui* publicqués en el seu anuari un mapa «de poc clara frontera política» i rebés una forta crítica per part del prefecte (o governador civil) de Perpinyà, Bernard Bonnet, la vintena d'entitats coordinades en la Federació en Defensa de la Llengua i de la Cultura Catalanes han concentrat més de mil cinc-centes persones en dues ocasions per «exigir a les autoritats de la República el respecte a la nostra llengua i cultura mil·lenàries». En la Federació hi combrega gairebé tot el moviment catalanista i s'hi estableix un pont efectiu entre dues generacions o entre associacions de vegades enfrontades. Hi ha l'associació Presència Catalana (PCAT), l'Associació per a l'Ensenyament en Català (APLEC), Òmnium Cultural, Arrels, La Bressola, el Centre Cultural Català, la Federació Sardanista, l'Associació Cançó Catalana i fins i tot els Amics d'Unitat Catalana a París. Així, doncs, noms com els d'Alà Baylac-Ferrer, Miquela Valls, Andreu Barrere, Pere Manzanars, Joan-Pere Le Bihan, Narcís Duran, Joan Francesc Beluch, Albert Bueno o Cristòfol Soler i molts d'altres a títol individual, representen l'intent –potser el darrer– de normalitzar la cultura pròpia de la Catalunya Nord. En una línia propera a la desapareguda Crida o a la de l'emergent Bloc de Progrés Jaume I, la Federació batalla per la normalització del català en el cadastre (de moment ja hi ha vint-i-set pobles revisats), per la recuperació dels noms catalans originals dels carrers de Perpinyà (els carters han rebut un lèxic de suport), per la catalanització dels trens de la SNCF i sobretot per la introducció de l'ensenyament bilingüe des de primària fins al batxillerat. La Federació és el relleu més clar a aquella generació –encara vigent– de prohoms formada per intel·lectuals

d'esquerra nordcatalans i de fills de republicans exiliats del Principat. Els Jordi-Pere Cerdà, Pere Verdaguer, Enric Guiter i Ramon Gual deixen el camí llaurat als Joan-Lluís Lluís, Aleix Renyé, Miquel Sargatal i Gerard Jacquet, a més dels «federacionistes» esmentats.

El cavall de Troia de l'ensenyament

Bona part dels universitaris que assoleixen el Certificat d'Aptitud per a l'Ensenyament Secundari (CAPES) de català, creat en 1991, passen a engruixir el 15% de mestres disposats a assegurar un ensenyament bilingüe en els centres. Aquesta xifra augmenta, doncs, condicionada, mentre un 38% de pares demanen el bilingüisme per als seus fills des de l'escola maternal. En aquest sentit, el Ministeri d'Educació estatal, mitjançant la circular Bayrou d'abril del 95, ja preveu de desenvolupar aquest model d'ensenyament allà on «la demanda és expressada». Ara bé, l'aplicació de la circular ja correspon a una altra realitat: tot just s'ha autoritzat l'obertura d'una classe bilingüe a Prada i els responsables acadèmics no donen prou mitjans a les seccions bilingües del col·legi La Garrigola i del Liceu Maillol, de Perpinyà. Les històriques escoles associatives catalanes La Bressola i Arrels sí que creixen. Totes dues, integrades ja en la xarxa privada i pública francesa respectivament, agrupen dos centenars llargs d'alumnes que posteriorment fan el salt a les línies bilingües susdites. Enguany La Bressola celebra els seus vint anys amb la inauguració d'un nou centre escolar al poble del Soler, que se suma a les escoles de Nyils, Prada i Perpinyà.

Tot i això, el camí cap a la normalització sociocultural també passa pel Centre de Documentació i d'Animació de la Cultura Catalana (CeDACC), sens dubte el centre de recursos més ben preparat dels Països Catalans, i altres plataformes de comunicació com Ràdio Arrels i la revista satírica *El Fiçó*. Ara bé, aquesta revifalla no ha de quedar en una simple anècdota històrica. La feixuga feina de sortir del *ghetto* no ha fet més que començar i, no ens enganyem, no resulta gens fàcil de subsistir en un estat-presó de nacions, que sempre ha optat per l'anorreament dels mal anomenats «patois» a canvi de l'orgull de ser francès.